

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 447/2011-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. N., K., zastúpeného advokátom JUDr. M. H., K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 122/2010-738 z 31. mája 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. N. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. októbra 2011 doručená sťažnosť J. N., K. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. H., K., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 122/2010-738 z 31. mája 2011 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“ alebo „napadnutý rozsudok“).

Skutkový a právny stav veci zhrnul najvyšší súd vo svojom rozsudku takto:

„Okresný súd Košice I rozsudkom z 3. júna 2008 č. k. 15 C 289/1994-595 zriadil časovo neobmedzené vecné bremeno na ťarchu žalobkyne, ako vlastníčky pozemku pôvodne zapísaného v pozemnoknižnej vložke 1167, katastrálne územie K., parc. č. 10613/2 o výmere 1802 m², ktorému zodpovedá právo vlastníka stavby k tribúne súp. č. 3435, na ktorom je táto postavená, nerušene užívať časť pozemku, označeného ako diel č. 49 o výmere 22 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/45 o výmere 22 m², sociálnej budove súp. č. 3436, na ktorom je táto postavená, nerušene užívať časť pozemku, označeného ako diel 52 o výmere 102 m², ktorý svojou polohou zasahuje do parcely súboru CKN č. 6993/47 o výmere 102 m², ktoré diely sú vyznačené v geometrickom pláne, ako súčasť znaleckého posudku Ing. M. H., PhD., znalca z odboru geodézia a kartografia, č. posudku 15/2005 v znení doplnku č. 4, overeného Správou katastra K. zo dňa 21. 11. 2007, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou tohto rozsudku. Uložil žalovanému 3/ zaplatiť žalobkyni sumu 120.404,-- Sk do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu vo vzťahu k žalovanému 3/ zamietol. Zamietol taktiež žalobu vo vzťahu k žalovanému 1/ a 2/ v celom rozsahu. Vyslovil, že o trovách účastníkov konania a trovách štátu rozhodne po právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení prvostupňový súd uviedol, že vykonaným dokazovaním má za preukázané, že žalovaní 1/, 2/ nie sú vlastníkami stavieb na pozemku žalobkyne a preto voči nim žalobu zamietol. V otázke zriadenia vecného bremena vychádzal zo skutočnosti, že spomínané vyvlastňovacie rozhodnutie Obvodného národného výboru K. z roku 1984 pre výstavbu tenisového areálu T. je právne neúčinné. V správnom konaní boli ako jeho účastníci v rozhodnutí z 20. 2. 1984 uvedení vlastníci vyvlastňovaných pozemkov podľa údajov pozemkovej knihy. Takto bola v rozhodnutí uvedená aj žalobkyňa a právna predchodkyňa žalobkyne M. B., rod. V. M. B., rod. V. však zomrela 25. 5. 1961. Vyvlastňovacie rozhodnutie ako individuálny právny akt správneho orgánu (údajne doručované vyvesením na úradnej tabuli Obvodného národného výboru K.), ktoré žalobkyni nebolo doručené, nie je právne účinné. Pokiaľ ide o otázku, že žalobkyňa mohla svoje právo

na ochranu jej vlastníctva uplatniť v reštitučnom konaní podľa zákona č. 229/1991 Zb. resp. 503/2003 Z. z., k tomu uviedol, že Pozemkový úrad v K. žalobkyni tejto otázke nevyhoviel. Navyiac, ochrana vlastníctva prostredníctvom ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka je ochranou, ktorú možno uplatniť bez obmedzenia času. Vlastnícke právo je absolútne a nepremlčateľné. Ochrana prostredníctvom reštitučného nároku je vždy zákonom časovo limitovaná a viazaná na splnenie zákonných podmienok. Žaloba bola podaná na súd ako na ochranu vlastníckych práv žalobkyne ako vlastnícky pozemku. Podľa § 135c Občianskeho zákonníka sa táto ochrana mohla poskytnúť vo forme odstránenia stavby, prikázania stavby do vlastníctva žalobkyne alebo zriadením vecného bremena. Posledným riešením, ktoré ponúka § 135c Občianskeho zákonníka je zriadenie vecného bremena v prospech vlastníka stavby za finančnú náhradu. Stavba je neoprávnená, lebo bola postavená na cudzom pozemku, teda na pozemku iného ako vlastníka stavby. Toto konštatovanie vyplýva z predchádzajúceho hodnotenia súdu, že vyvlastnenie pozemku, na ktorom stojí stavba je právne neúčinné. Tejto požiadavke vyhovuje len rozsah nehnuteľností vo vlastníctve žalobkyne definovaných ako stavba, ako sú uvedené vo výroku rozsudku. Vo zvyšnej časti žalobe nieje možné vyhovieť na základe posudzovanej žaloby. Ostatné parcely uvedené v posudku Ing. Hačka nemajú charakter nehnuteľností podľa § 119 Občianskeho zákonníka. Preto vo vzťahu k žalovanému 3/ vo zvyšku žalobu zamietol.

Na odvolanie žalobcu a žalovaných 2/, 3/ Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 19. novembra 2009 č. k. 1 Co 346/2008-690 rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcom výroku zmenil tak, že žalobu zamietol. Potvrdil rozsudok v zamietavých výrokoch. V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa pri rozhodovaní v prejednávanej veci vychádzal z nesprávneho skutkového zistenia, že pôvodná žalobkyňa je vlastníčkou parcely KN-C 6993/2 katastrálne územie K., v dôsledku čoho vec nesprávne právne posúdil a navyše pri rozhodovaní vychádzal z nesprávneho právneho predpisu § 135c Občianskeho zákonníka. Z výpisu listu vlastníctva č. 11620 je zrejmé, že ako vlastník parcely KN-C 6993/2 katastrálneho územia K. je v katastri nehnuteľností uvedený žalovaný 2/. V prejednávanej veci z obsahu spisu je zrejmé, že k strate vlastníckeho práva právnej predchodkyne žalobcu M. N. k parcele č. 10613/2 nepochybne došlo formou faktickej okupácie zo strany štátu, keď na základe stavebného povolenia zo dňa 26. 10. 1977 vydaného bývalým Obvodným národným výborom K. na parcele žalobkyne sa uskutočnila

výstavba tenisových kurtov a následne rozhodnutím zo dňa 20. 2. 1984 došlo k jej vyvlastneniu. Vzhľadom na to, že k odňatiu vlastníckeho práva žalobkyne došlo v tzv. rozhodnom období, t. j. v čase od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990, mohla žalobkyňa uplatniť ochranu vlastníckeho práva podľa reštitučných predpisov. Preto nesprávny je záver súdu prvého stupňa, že vlastníctvo spornej nehnuteľnosti neprešlo nikdy na štát a vlastnícke právo žalobkyne zostalo zachované. Žalobkyňa na bývalom Pozemkovom úrade K. dňa 6. 4. 1992 uplatnila reštitučný nárok ohľadom parcely č. 10613/2 a č. 10614/2. Ak by žalobkyňa bola v reštitučnom konaní úspešná až dňom právoplatnosti rozhodnutia pozemkového úradu o schválení dohody o vydaní nehnuteľnosti, by ako oprávnená osoba nadobudla vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti, resp. na základe rozhodnutia, ktorým by súd uložil povinnej osobe vydať nehnuteľnosť. Zo správy Obvodného pozemkového úradu K. zo dňa 2. 6. 2009 je zrejmé, že o reštitučnom nároku žalobkyne ohľadom uvedených parciel doposiaľ nebolo rozhodnuté z dôvodu nezdokladovania nároku. V tejto súvislosti nesprávny je aj záver súdu prvého stupňa, že štátny orgán neumožnil žalobkyňi ochranu jej vlastníckeho práva prostredníctvom reštitučného konania. Oprávnená osoba totiž v prípade takého postupu pozemkového úradu mohla svoj nárok uplatniť na súde. Vzhľadom na to, že žalobkyňa sa mohla a aj sa domáhala ochrany vlastníckeho práva postupom podľa reštitučného predpisu zákona č. 229/1991 Zb. a teda bol daný reštitučný nárok, nemôže táto úspešne uplatniť nárok na ochranu vlastníctva podľa všeobecných právnych predpisov. Žalobkyňa sa preto nemôže domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa § 135c Občianskeho zákonníka, lebo žalobou o ochranu vlastníckeho práva podľa tohto ustanovenia nemožno obchádzať účel a zmysel reštitučného zákona. Žalobkyňa v konaní nepreukázala, že je vlastníčkou parcely KN-C 6993/2, z ktorej odstránenia sa domáhala neoprávnenej stavby – tenisového centra. Ak teda žalobkyňa v konaní nepreukázala vlastníctvo k spornej parcele, nemožno jej poskytnúť ochranu podľa ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka, lebo podľa tohto ustanovenia rozhoduje súd iba na návrh vlastníka pozemku. Vzhľadom na to, že žalobca nie je v konaní aktívne legitimovaný, sú dané žalovanými uvádzané odvolacie dôvody, lebo súd prvého stupňa vedený nesprávnym právnym názorom dospel k nesprávnemu skutkovému zisteniu, že žalobca je vlastníkom spornej parcely, v dôsledku čoho vec aj nesprávne právne posúdil. Z tohto dôvodu odvolací súd postupom podľa § 220 O. s. p. napadnutý rozsudok vo

vyhovujúcim výroku zmenil a žalobu zamietol a zamietavý výrok podľa § 219 O. s. p. ako vecne správny potvrdil.

Rozsudok odvolacieho súdu napadol žalobca dovolaním vo výrokoch, v ktorých odvolací súd zmenil rozsudok vo vyhovujúcom výroku a žalobu zamietol, a ktorým potvrdil rozsudok v zamietavých výrokoch. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v celom rozsahu ako aj rozsudok Okresného súdu Košice I v spojení s uznesením zrušil a vec vrátil na prejednanie prvostupňovému súdu. Dôvodom pre tento procesný postup je skutočnosť, že rozsudkom odvolacieho súdu bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa. Jednotlivé výroky obsiahnuté v rozhodnutí prvostupňového aj odvolacieho súdu sú vzájomne prepojené a na sebe závislé (Žalobca sa domáhal časovo neobmedzeného vecného bremena za odplatu na celý pozemok, prvostupňový súd mu však vyhovel iba v časti. Odvolací súd žalobu v celom rozsahu zamietol, ale z úplne iného právneho dôvodu.). Aj keď odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa iba v časti, kde žalobe bolo vyhovené a v zvyšnej časti rozsudok prvostupňového súdu potvrdil, má za to, že sú tu dôvody na podanie dovolania podľa § 238 ods. 1 O. s. p. a vydanie rozhodnutia v zmysle § 243b ods. 2 a 3 O. s. p. Uviedol, že nesúhlasí s názorom, že by bolo vôbec potrebné postupovať podľa tzv. reštitučných zákonov. Nikdy totiž neprestali byť spoluvlastníkmi pozemkov, ktoré zdedili po svojich predkoch. Keďže vyvlastňovacia vyhláška bola absolútne neplatná, a teda nemala ani žiadne právne účinky, vlastnícke právo pôvodných vlastníkov, teda právnych predchodcov súčasných žalobcov nikdy nezaniklo. Jediný problém je skutočnosť, že ako vlastník pozemku je v katastri nehnuteľností zapísaný niekto iný. Otázkou vlastníckeho práva mal posúdiť súd v konaní ako predbežnú. Podľa jeho názoru nikto z nich nie je a nikdy nebol oprávnenou osobou, pretože ich vlastnícke právo na štát nikdy neprešlo. Za plnenie bez právneho dôvodu je podľa názoru žalobcu možné považovať výlučne tie prípady, v ktorých právny dôvod neexistoval od počiatku. Plnenie na základe nezákonnej vyhlášky je podľa jeho názoru takým plnením, pri ktorom dôvod plnenia z formálneho hľadiska existoval, ale z dôvodu viacerých chýb, ktoré táto vyhláška obsahovala, bola nezákonná a jej právne účinky nikdy nenastali. Žalobca pri podaní žaloby vychádzal z právneho a skutkového stavu, ktorý bol známy v roku 1994 a preto by mal dovolací súd vždy posudzovať jeho postup (a snahu domôcť sa svojich práv) k uvedenému dátumu. Je veľmi

jednoduché a pohodlné použiť ako hlavný dôvod na zamietnutie, dôvod ku ktorému dospela judikatúra iba prednedávnom.“

Najvyšší súd v napadnutom rozsudku svoje závery zhrnul takto:

„V prejednávanej veci pôvodná žalobkyňa M. N. (počas odvolacieho konania dňa 7. 7. 2009 zomrela a jej právnym nástupcom sa stal jej syn J. N., terajší žalobca) v konaní uplatňovala nárok na úpravu práv k neoprávnenej stavbe a to zriadeniu vecného bremena v prospech žalovaných k nehnuteľnostiam postaveným na parcele KN-C 6993/27 katastrálne územie K. za náhradu v sume 690 345,--Sk. Uplatňovala tak nároky z tzv. neoprávnenej stavby (§ 135c Občianskeho zákonníka).

Z výpisu listu vlastníctva č. 11620 je zrejmé, že ako vlastník parcely KN-C 6993/2 katastrálne územie K. je v katastri nehnuteľností vedený žalovaný 2/. V zmysle ustanovenia § 70 zákona č. 162/1995 Z. z. sú údaje katastra (medzi ktoré patrí aj údaj o právach) k nehnuteľnostiam vrátane identifikačných údajov o vlastníkoch nehnuteľností – (§ 7 písm. c/) hodnoverné a záväzné, ak sa nepreukáže opak.

Vychádzajúc z obsahu žalobného návrhu je zrejmé, že pôvodná žalobkyňa svoje vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti vyvodzovala z neúčinného rozhodnutia bývalého Obvodného národného výboru zo dňa 20. 2. 1984, ktorým okrem iného malo dôjsť k vyvlastneniu parcely č. 10613/2 v prospech Československého štátu, ku ktorej podielovou spoluvlastníčkou bola v podiele 15/16 so svojou matkou M. B. v podiele 1/16. Z doplnku k znaleckému posudku znalca Ing. H. vyplýva, že pôvodnej pozemnoknižnej parcele 10613/2 zodpovedajú parcely 6993/36, 6993/51, 6993/48, 6993/50, 6993/47, 6993/38, 6993/36, 6993/2 katastrálne územie K. Z dokazovania vykonaného v konaní pred súdom prvého stupňa vyplynulo, že vlastnícke právo k pozemnoknižnej parcele 10613/2 na základe vyvlastňovacieho rozhodnutia nadobudol štát a následne na základe zákona č. 138/1991 Zb. žalovaný 2/.

V prejednávanej veci z obsahu spisu je zrejmé, že k strate vlastníckeho práva právnej predchodkyne žalobcu M. N. k parcele č. 10613/2 nepochybne došlo formou faktickej okupácie zo strany štátu, keď na základe stavebného povolenia zo dňa 26. 10. 1977 vydaného bývalým Obvodným národným výborom K. na parcele žalobkyne sa uskutočnila výstavba tenisových kurtov a následne rozhodnutím zo dňa 20. 2. 1984 došlo k jej

vyvlastneniu. K odňatiu vlastníckeho práva pôvodnej žalobkyne došlo v tzv. rozhodnom období, t. j. v čase od 25. 2. 1948 do 1. 3. 1990, teda pôvodná žalobkyňa mohla uplatniť ochranu vlastníckeho práva podľa reštitučných predpisov. Pôvodná žalobkyňa na bývalom Pozemkovom úrade K. dňa 6. 4. 1992 uplatnila reštitučný nárok ohľadom parcely č. 10613/2 a č. 10614/2. Zo správy Obvodného pozemkového úradu K. zo dňa 2. 6. 2009 je zrejmé, že o reštitučnom nároku pôvodnej žalobkyne ohľadom uvedených parciel doposiaľ nebolo rozhodnuté z dôvodu nezdokladovania nároku. Keďže pôvodná žalobkyňa sa mohla a aj sa domáhala ochrany vlastníckeho práva postupom podľa reštitučného predpisu zákona č. 229/1991 Zb. a teda bol daný reštitučný nárok, nemôže táto úspešne uplatniť nárok na ochranu vlastníctva podľa všeobecných právnych predpisov. Nemôže sa preto domáhať ochrany svojho vlastníckeho práva podľa § 135c Občianskeho zákonníka, lebo žalobou o ochranu vlastníckeho práva podľa tohto ustanovenia nemožno obchádzať účel a zmysel reštitučného zákona.

Možno teda uzavrieť, že vlastnícke právo k pôvodnej pozemnoknižnej parcele č. 10613/2 katastrálne územie K. v rozhodnom období prešlo na štát formou faktickej okupácie, pričom k reštitúcii nedošlo (aj keď pôvodná žalobkyňa reštitučný, nárok uplatnila; o tom doposiaľ nebolo rozhodnuté pre nezdokladovanie nároku) preto žalobca v konaní nepreukázal, že je vlastníkom parcely KN-C 6993/2, z ktorej sa domáha odstránenia neoprávnenej stavby – tenisového centra. Ak teda žalobca v konaní nepreukázal vlastníctvo k spornej parcele, nemožno mu poskytnúť ochranu podľa ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka, lebo podľa tohto ustanovenia rozhoduje súd iba na návrh vlastníka pozemku.“

Podstatou argumentácie sťažovateľa je nesúhlas s právnymi závermi najvyššieho súdu v napadnutom rozsudku.

V prvom rade sťažovateľ namietal nesprávnosť záveru o možnosti uplatnenia si jeho vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam len podľa reštitučných zákonov a vylúčení možnosti jeho uplatnenia podľa všeobecných predpisov, a to Občianskeho zákonníka, k čomu uviedol:

«Je zrejmé, že postavenie tzv. reštitučných zákonov vo vzťahu k Občianskemu zákonníku malo charakter špeciálneho predpisu k predpisu všeobecnému. Každý z reštitučných predpisov pritom riešil určenú oblasť úpravy a definoval, kto za akých okolností mohol od koho žiadať vydanie veci, resp. požadovať zaplatenie peňažnej náhrady. Navyše je potrebné uviesť, že takto prijaté špeciálne predpisy obsahovali prísne taxatívne dôvody, v rámci ktorých sa zákonom na to oprávnené osoby mohli domáhať vydania veci.

Prijatie uvedenej právnej úpravy však nespôsobillo, že by tie subjekty, ktorým tzv. reštitučné zákony neumožnili uplatniť ochranu ich práv (1) a súčasne ich tieto zákony z uplatnenia ochrany svojich práv nevylúčili (napr. titulom nedostatku štátneho občianstva) (2), sa nemohli, v súlade s vtedy aj dnes platnou právnou úpravou, domáhať ochrany svojich práv podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, ktoré boli platné a účinné aj v čase účinnosti tzv. reštitučných zákonov.

Sťažovateľ je toho názoru, že si jeho právna predchodkyňa svoje nároky cestou reštitúcie uplatniť nemohla a aj v prípade ak tak urobila, pozemkový úrad nebol oprávnený jej žiadosti vyhovieť, pretože o svoj majetok prišla inak, ako pripúšťalo vtedy platné znenie reštitučných zákonov.

Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ, resp. jeho právna predchodkyňa si svoje práva uplatnili podľa príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka, pretože podľa ich názoru nebolo možné postupovať ani podľa jedného z prijatých tzv. reštitučných zákonov...

Sťažovateľ nesúhlasí s názorom, že by bolo vôbec potrebné postupovať podľa tzv. reštitučných zákonov. On, resp. jeho právna predchodkyňa totižto nikdy neprestali byť vlastníckmi pozemkov, ktoré zdedili po svojich predkoch. Keďže vyvlastňovacia vyhláška bola nezákonná a teda nemala ani žiadne právne účinky, vlastnícke právo pôvodného vlastníka, teda právnych predkov sťažovateľa, nikdy nezaniklo. Z uvedeného dôvodu preto ani nebolo možné, aby sa právna predchodkyňa mohla domáhať a byť úspešná pokiaľ ide o prinavrátanie vlastníckeho práva, pretože o neho nikdy neprišla. Jediným problémom je skutočnosť, že ako vlastníck pozemkov je v katastri nehnuteľností zapísaný niekto iný...

V odôvodnení napadnutého rozhodnutia dovolacieho ako aj odvolacieho súdu sa súdy prikláňajú k aplikácii zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, v znení neskorších predpisov. Na tento zákon nadväzoval aj zákon č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom...

Účelom zákona č. 229/1991 Zb. bolo „zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom poľnohospodárskeho a lesného majetku v období rokov 1948 až 1989, dosiahnuť zlepšenie starostlivosti o poľnohospodársku a lesnú pôdu obnovením pôvodných vlastníckych vzťahov k pôde a upraviť vlastnícke vzťahy k pôde v súlade so záujmami hospodárskeho rozvoja vidieka aj v súlade s požiadavkami na tvorbu krajiny a životného prostredia.“ Podľa § 4 ods. 1 tohto zákona bol oprávnenou osobou štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda; budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1.

Zákon č. 229/1991 Zb. nadobudol účinnosť v roku 1991, pričom nároky na jeho základe bolo potrebné uplatniť najneskôr do 31. 12. 1992. V časovom období, keď si oprávnené osoby mohli svoje nároky uplatniť podľa tohto zákona, boli po sebe účinné dva právne predpisy, ktoré vymedzovali, čo je poľnohospodársky pôdny fond.

Zákon č. 53/1966 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu, v znení neskorších predpisov v § 1 ods. 2 definoval, že „poľnohospodárskym pôdnym fondom je poľnohospodárska pôda obhospodarovaná (orná pôda, chmeľnice, vinice, záhrady, ovocné sady, lúky, pastviny) a pôda, ktorá bola a má byť naďalej poľnohospodársky obhospodarovaná, ale dočasne chránená nie je. Podľa ods. 3 však do poľnohospodárskeho pôdneho fondu patria aj pozemky, ktoré síce neslúžia bezprostredne poľnohospodárskej výrobe, avšak sú pre ňu nepostrádateľné, ako poľné cesty, pozemky so zariadením pre poľné závlahy, vodné nádrže a rybníky potrebné pre poľnohospodársku výrobu, hrádze slúžiace na ochranu pred zamokrením alebo záplavou, ochranné terasy proti erózii a pod. Zákonom č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu bol zrušený zákon č. 53/1966 Zb. Zákon č. 307/1992 Zb. nadobudol účinnosť vyhlásením v zbierke zákonov, čo sa stalo pred 31. decembrom 1992. Podľa § 2 ods. 1 tohto zákona „poľnohospodársky pôdny fond tvoria poľnohospodárske pozemky, ktoré sú v katastri nehnuteľností členené na ornú pôdu, chmeľnice, vinice, záhrady, ovocné sady a trvalé trávne porasty. Do poľnohospodárskeho pôdneho fondu patria aj pozemky, ktoré slúžia na zabezpečenie účelu využívania jednotlivých druhov pozemkov.“

Podľa názoru sťažovateľa jeho právna predchodkyňa nikdy nebola oprávnenou osobou, pretože jej vlastnícke právo na štát nikdy neprešlo. Vyvlastňovacia vyhláška bola nezákonná a teda nemala žiadne právne účinky. Navyše sporné pozemky v čase vyvlastnenia preukázateľne neboli súčasťou poľnohospodárskeho pôdneho fondu alebo lesného pôdneho fondu...

oprávnené osoby mohli do 31. decembra 1992 svoje právo uplatniť iba proti pozemkom, ktoré tvorili poľnohospodársky a lesný pôdny fond alebo sa na takýto účel používali v čase odňatia. Pozemky, o ktoré sa v tomto spore jedná však v roku 1991 a 1992 neboli pozemkami, ktoré patrili do poľnohospodárskeho alebo lesného pôdneho fondu a ani sa na tento účel nevyužívali v čase údajného vyvlastnenia. V roku 1984 boli sporné pozemky:

- už minimálne 14 rokov súčasťou intravilánu Mesta K.,*
- už dva roky vyňaté z poľnohospodárskeho pôdneho fondu,*
- dlhodobo ležiace ladom a nevykonávala sa na nich akákoľvek poľnohospodárska alebo s poľnohospodárstvom súvisiaca činnosť...*

Zákon č. 229/1991 Zb. v § 6 ods. 1 písm. p) obsahuje aj možnosť domáhať sa vydania veci v prípade, ak štát prevzal vec bez právneho dôvodu. Rovnako aplikácia tohto ustanovenia nebola možná, pretože k prevzatiu nedošlo bez právneho dôvodu. Štát viedol vyvlastňovacie konanie (teda dôvod tu bol), ale až následne sa zistilo, že štát nepostupoval v súlade s vtedy platnou právnou úpravou a vyvlastňovacia vyhláška je nezákonná a nemá žiadne právne účinky, pričom na jej nezákonnosť a absenciu jej právnych účinkov poukazuje práve sťažovateľ a iní žalobcovia v súvisiacich sporoch. Za plnenie bez právneho dôvodu je podľa názoru sťažovateľa možné považovať výlučne tie prípady, v ktorých právny dôvod neexistoval od počiatku. Plnenie na základe nezákonnej vyhlášky je podľa jeho názoru takým plnením, pri ktorom dôvod plnenia z formálneho hľadiska existoval, ale z dôvodu viacerých chýb, ktoré táto vyhláška obsahovala, bola nezákonná a jej právne účinky nikdy nenastali. Navyše k uvedenému výkladu Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel po roku 2006. teda viac ako 12 rokoch, od kedy si právna predchodkyňa sťažovateľa na prvostupňovom súde v Košiciach uplatnila ochranu svojich práv. Sťažovateľ uvedený výklad vníma ako účelový v snahe predísť opätovnému otváraniu pretrvávajúcich problémov, a to

ai za cenu toho, že vlastnícke práva mnohých ľudí ostanú nedoriešené navždy, a to len preto, aby sa zachoval súčasný status quo...

Tzv. reštitučné zákony upravujú povahovo iné nároky ako Občiansky zákonník (a práve preto boli aj prijaté) a podľa názoru sťažovateľa prípady neupravené úpravou lex specialis sa naďalej upravujú Občiansky zákonníkom ako lex generalis. Žiadne ustanovenie tzv. reštitučných zákonov to totižto nevyklučuje. Akceptovanie tohto záveru, by spôsobilo legalizáciu okupácie všetkých vecí štátom v rozhodnom období, na ktoré sa pri tvorbe tzv. reštitučných zákonov pozabudlo, resp. na ktoré sa nevzťahovali (a pritom nedošlo účelovo k ich vylúčeniu). To by samozrejme viedlo aj k nezmyselnému záveru, že práve úprava, ktorá mala zmierniť majetkové krivdy by znemožnila ochranu práv ňou neupravených a viedla tak k ďalším krivdám...

Je veľmi jednoduché a pohodlné použiť ako hlavný dôvod na zamietnutie 16 žalôb, dôvod, ku ktorému dospela judikatúra iba prednedávnom. Je veľmi jednoduché po 15 rokoch skonštatovať, že aj keď vyhláška reálne bola nezákonná a nemá žiadne právne účinky (a teda štát postupoval nesprávne a vlastnícke právo na neho nikdy neprešlo), jedná sa vlastne o prevzatie veci bez právneho dôvodu. Je to nespravodlivé voči stovkám, možno tisícom ľudí, ktoré sa na tento štát kedysi dávno obrátili o pomoc a spoľahli sa na jeho súdny systém, aby im zabezpečil ochranu ich práv. Každému musí byť zrejmé, že sa voči sťažovateľom ako aj voči žalobcom v ostatných sporoch štát zachoval macošsky a nespravodlivo. Opätovne by sa tak zachoval, ak by celú vec uzavrel tak, že sťažovatelia a iní žalobcovia dnes už nemajú nárok na nič a mali si svoje nároky uplatniť cez reštitučné zákony...»

V druhej časti svojej argumentácie sťažovateľ namietal nesprávne závery Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v jeho rozsudku č. k. 15 C 289/1994-595 z 3. júna 2008 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“), ktorý nezriadil vecné bremeno na celú plochu sťažovateľom (resp. jeho právnu predchodkyňou) označených parciel z dôvodu, že zástavbu nachádzajúcu sa na týchto parcelách nevyhodnotil ako jeden celok, ale diferencoval charakter zástavby a jej umiestnenie. Okresný súd týmto odôvodňoval čiastočné zamietnutie návrhu právnej predchodkyne sťažovateľa. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 1 Co 346/2008-690 z 19. novembra 2009 (ďalej

len „rozsudok krajského súdu“) síce potvrdil rozsudok okresného súdu v zamietajúcej časti, avšak z iných dôvodov, než pre ktoré bol návrh v tejto časti zamietnutý okresným súdom, a to z obdobných dôvodov, pre ktoré zmenil rozsudok okresného súdu aj vo vyhovujúcej časti tak, že návrh na ochranu vlastníckeho práva právnej predchodkyne sťažovateľa zamietol. Rozsudok krajského súdu aj napadnutý rozsudok najvyššieho súdu (ako súdu dovolacieho, ktorý v dovolacom konaní preskúmal rozsudok krajského súdu) sú založené na právnom závere, ktorý sťažovateľ namieta v prvej časti svojej argumentácie. Vzhľadom na obsah týchto právnych záverov sa krajský súd a najvyšší súd už nezaoberali vyhodnocovaním záverov okresného súdu vo vzťahu k ním zamietnutej časti návrhu. Sťažovateľ napriek tomu uvádza v sťažnosti podrobnú argumentáciu, v ktorej polemizuje so závermi okresného súdu, ktoré už neboli predmetom prieskumnej činnosti krajského súdu ani najvyššieho súdu, a okrem iného uvádza: *„Súdy mali... zriadiť vecné bremeno na celý jeho pozemok... je potrebné, aby sa športový areál považoval za jednu stavbu ako takú, a nie aby sa každá jeho časť (tenisový kurt, tribúna, chodník a pod.) samostatne posudzovala podľa stavebného zákona či iného predpisu a samostatne hodnotila, či splňa podmienky stavby...“*

Sťažovateľ vidí porušenie ním označených základných a iných práv aj v tom, že krajský súd ani najvyšší súd sa nevysporiadali *„s podstatnými argumentmi, ktoré sťažovateľ v konaní uvádzal“*.

Zároveň sťažovateľ poukázal na odlišné právne závery (než tie, ktoré sú ním namietané v prvej časti jeho argumentácie) vyslovené v iných veciach obdobného skutkového a právneho stavu, namietal, že sa s nimi krajský súd ani najvyšší súd nevysporiadali, a uviedol:

„Postup vyvlastňovacieho konania prvostupňový súd, ale aj Najvyšší súd Slovenskej republiky posúdil ako nezákonný a výsledok tohto konania opakovane ako paakt. V súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 15C 251/94 súd prejednával skutkovo rovnaký spor (iní účastníci konania a iný pás pozemku). Najvyšší súd Slovenskej republiky svojím rozhodnutím zrušil rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach z 19. 1. 1998, č. k. 16Co 112/97-97 a vec vrátil na nové konanie. Následne bol zrušený aj rozsudok

prvostupňového súdu a súd v zmysle názorov vyšších súdov vyniesol rozsudok zo dňa 13. 3. 2003, č. k.: 15C 251/94-80, ktorým zriadil časovo neobmedzené vecné bremeno za náhradu a to na pozemky pod Tenisovou dvojhalou a tenisovými kurtmi s príslušenstvom. Toto rozhodnutie následne nadobudlo právoplatnosť. Jedná sa o susediace pozemky.

Žalobcovia vo vyššie uvedenom súdnom konaní boli v celom rozsahu úspešní a bola im vyplatená náhrada na základe znaleckého posudku vypracovaného v súdnom konaní (rozsudok Okresného súdu Košice I. zo dňa 13. 12. 2006, č. k. 15C 717/2002-58)...“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol týmto nálezom:

„Právo sťažovateľa garantované v čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 11 ods. 1 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v Košiciach zo dňa 31. 5. 2011, č. k. 2Cdo 122/2010-738 porušené bolo.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. 2Cdo 122/2010-738 zo dňa 31. 5. 2011 sa zrušuje.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške vyčíslenej na základe výzvy Ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

V súlade s uvedenými zásadami ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľ videl porušenie ním označených základných a iných práv v nesprávnych právnych záveroch v napadnutom rozsudku najvyššieho súdu a v jeho nedostatočnom odôvodnení.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi

bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmavania vtedy, ak by vyvozené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00) a tiež by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré neboli napravené v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov.

Ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v rámci ktorej už vyslovil, že kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv a slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach daného prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k porušeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 238/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie zaručuje každému právo na prístup k súdu, ako aj konkrétne procesné garancie v konaní pred ním (I. ÚS 26/94). Ochrany základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa možno domáhať v medziach a za podmienok ustanovených vykonávacími zákonmi (napr. III. ÚS 124/04).

Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a tiež aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neznamenajú právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom a nemožno ich účelovo chápať tak, že ich naplnením je len víťazstvo v takomto spore (II. ÚS 21/02, IV. ÚS 277/05).

Vychádzajúc z uvedených právnych názorov ústavný súd na účely posúdenia opodstatnenosti sťažnosti preskúmal napadnutý rozsudok najvyššieho súdu.

Po preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd nezistil, že by krajským súdom aplikované právne závery mohli zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do napadnutého rozsudku v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Naopak, najvyšší súd svoje právne závery, podľa názoru ústavného súdu ústavne akceptovateľným spôsobom zdôvodnil, t. j. tak, ako to vyplýva z požiadaviek základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a označenými základnými a inými právami sťažovateľa neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala, že mohlo dôjsť k ich porušeniu, čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. novembra 2011